

בעזהש"ת

ספר

פתגמי אורייתא

מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

על פרשיות התורה
שבתות ומועדים וראשי חדשים

שנאמרו בשנת

תשס"ה

יו"ל לכבוד השמחה בבית
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
בנישואי בנו החתן המופלג בתו"ש פע"ח
השנן הרב יוסף שליט"א

עב"ג המהוללה בת הרה"צ המפורסם
פאר מקדושים רבי ישראל ארנסטר שליט"א
בן הרה"ג ר' מנחם ארנסטר שליט"א
ראש ישיבת ויז'ניץ,
נינת כ"ק אדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א
ונכדת כ"ק אדמו"ר מלעלוב שליט"א

חברי המערכת:

הרב אליהו טורעבר

קלמן וויס יעקב ברסלואר

אביגדור וויס אברהם משה שווארץ

בן ציון מילר

פנימי בלתי מוגה

בכל עניני הספר

וכן להשגת הגליונות

ניתן לפנות

בטל': 08-8561622 או בטל' 057-313-20-40

קרית פיטסבורג אשדוד

ת.ד 8050 אשדוד

סדר ועימוד: א.ג.ש. - אשדוד

התודה והברכה

מוגשת בזה לנדיב הלב רודף צדקה וחסד
ראש וראשון לכל דבר שבקדושה
קשור בלב ונפש לכ"ק מרן בעל האמונת אברהם זצוק"ל
ולהבלח"ט לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
גבאי בית מדרשנו במסירות נפש כארבעים שנה

ה"ה הרה"ח יחיאל מיכל ליבוביץ הי"ו

על תרומתו הנכבדה להוצאת ספר זה לאור עולם
ועל עזרתו התמידית בכל עניני המכון בעין רחבה
ובלב ונפש חפצה

לרפואה שלמה ולאריכות ימים ושנים טובות
ולרפואת זוגתו אסתר בת רבקה
יארץ השי"ת שנותיהם בטוב ובנעימים מתוך
בריות גופא ונהורא מעליא

ולזכר ולעילוי נשמת קרוביו

אביו ר' יהודה ב"ר דב בער הי"ד כ"ט אייר תש"ג
אמו מרת פרידה ב"ר אריה זאב הי"ד כ"ט אייר תש"ג
אחיותיו, בלומה רייזל, רבקה חיה ומלכה ב"ר יהודה הי"ד
כ"ט אייר תש"ג

חמיו ר' אריה לייב ב"ר ישראל ז"ל מסלר ז"ל י' מג"א
חמותו רבקה בת ר' דב ע"ה ו' טבת

ת. נ. צ. ב. ה.

התודה והברכה

מוגשת בזה לנדיב הלב רודף צדקה וחסד

ה"ה החפץ בעילום שם הי"ו

על תרומתו הנכבדה ביותר
להוצאת ספר זה לאור עולם
לרפואת כל חולי עם ישראל

יארץ השי"ת ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

התודה והברכה

מוגשת בזה לגנדיבי הלב רודפי צדקה וחסד

ה"ה

מרת מלכה פרימה בת שיינה חייה תחי'
ר' אורי ארי'ה בן שיינה חייה הי"ו
דולינר

שעל ידי תרומתם הנדיבה יוצא ספר זה לאור
עולם

לעילוי נשמת

הוריהם

ר' צבי ב"ר אורי ז"ל

נלב"ע כ"ב אייר תש"ב

מרת שיינה חייה בת ר' יעקב ע"ה

נלב"ע כ"ב מנחם אב תשנ"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

נר ה' נשמת אדם

לזכר ולעילוי נשמת

ר' יעקב ב"ר בנימין, וזוגתו בתיה ב"ר בנימין לייב,
ויוצ"ח:

יהודא בנימין, דב, אייזיק, שמואל, אליעזר, צבי
מנדל, בילא טובה, חיים מאיר, יצחק, בני ר' יעקב.
אריה, שמואל, רייזא, גיטל,
בנימין אריה ב"ר אברהם וזוגתו יוטא רחל ב"ר
שלמה,

ישראל, משה, חיה רבקה ב"ר יצחק.
אורי בן צבי, רפאל דוד בן אורי,
ביילה בת געצל, מנצא גיטל בת אורי.
ת. נ. צ. ב. ה.

הונצחו על ידי
מרת מלכה פרימה בת שיינה חייה תחי'
ר' אורי אריה בן שיינה חייה הי"ו
דולינר

תוכן הספר

שבת סליחות	ז
ראש השנה	ז
שבת שובה פרשת האזינו	ז
יום כיפור	מד
יום טוב סוכות	נא
שבת חול המועד	ס
הושענא רבה	עט
שמחת תורה	פה
לך לך	קטז
וירא	קנא
חיי שרה	קמא
תולדות	קנט
ויצא	קעז
וישלח	רג
וישב	רד
חנוכה	ריג
שבת חנוכה - פרשת מקץ	רכג
ויגש	רמה
שמות	רסה
וארא	רפז
יתרו	שז
משפטים	שי
תרומה	שיד
תצוה	שמז
כי תשא	שכה
ויקהל	שלט
פקודי	שמז
ויקרא	שסא

שמיני	שעג
תזריע	שעט
מצורע	שצט
יום טוב פסח	תב
יום טוב שביעי של פסח	תי
קדושים	תכא
אמור	תכט
בהר	תמוז
ל"ג בעומר	תג
בחוקותי	תנב
במדבר	תנה
נשא	תסא
יום טוב שבועות	תעה
בהעלותך	תפג
שלח	תצד
קרח	תקיא
חוקת	תקכו
בלק	תקמא
מטות	תקנה
מסעי	תקעג
ואתחנן	תקפט
עקב	תקצא
ראה	תקצג
שופטים	תרג
כי תצא	תרכז
ראש חודש שבט	תרמוג
ראש חודש תמוז	תרמדה
ראש חודש אלול	תרמז
מכתב קדש מכ"ק אדמו"ר שליט"א	תרנא
סיום הש"ס	תרנד

דבר המכון

מוזדים אנחנו לך ה' אלקינו, אשר הגיענו עד הלום, להוציא לאור כרך זה ובו 'דברי אלקים חיים מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א של שנה אחת, שנת תשס"ה. ברוב שמחה וגיל ורגשי תודה מגישים אנו מנחה זו כדורון דרשה לכ"ק מרן אדוננו רועינו מורה דרכינו רבינו שליט"א לכבוד השמחה המפוארת השרויה במעונו בנישואי בנו הצעיר עוז והדר המפורסם בנועם הליכותיו ומידותיו התרומיות גם קנה לעצמו 'שם טוב' בהיכלי הישיבות הקדושות בהתמדתו וידיעותיו בתורה, מופלג ביראת ה' פע"ח בנש"ק "השנון" הרב יוסף שליט"א, עב"ג המהוללה בת הרה"צ המפורסם פאר מקדושים רבי ישראל ארנסטר שליט"א בן הרה"ג ר' מנחם ארנסטר שליט"א ראש ישיבת ויז'ניץ, נינת כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א ונכדת כ"ק אדמו"ר מלעלוב שליט"א.

וזאת למודעי שהספרים "פתגמי אורייתא" דשנת תשס"ג ו-תשס"ד אשר נדפסו מכבר, כבר יצא טיבעם בעולם ונתקבל בכל מקום ברוב תשואות חן, ורבים הם הלומדים וההוגים בהם ברוב צמאון והשתוקקות, אנ"ש בכל מקום שהם בארץ ובתפוצות, הקובעים בה שיעורים תמידין כסדרן ומיליין מתבדרין בבי מדרשא, וכאשר שמענו כן ראינו גודל החיזוק שהביא להלומדים והמתחזקים על ידה בעבודת השי"ת. ואכן הוא אשר נוסך בנו את הכח והעידוד להמשיך במלאכת ההדפסה ולהביא ספר זה דשנת תשס"ה לדפוס.

איתא בחז"ל (שבת י, ב) 'אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם'. והנה מדברי רבוה"ק תלמידי הבעש"ט מבואר, דמשה דבכל דרא ודרא היינו צדיקי הדור, עדיין עומדים ומודיעים לבני ישראל על מתנת השבת, על ידי שמטעימים להם מטעמה, ונותנים להם להרגיש מהרגשותיה, בבחינת 'משה תק"ן להם לישראל' וכו', וכפי ביאורו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א (אמור תשס"ד), שהחדיר והשריש בכלל ישראל טעמם הערב של המועדים, עד שכלתה נפשם לחצרות ה' לעבוד את השי"ת אף על מנת שלא לקבל פרס.

על בחינה זו יכולים להעיד המסתופפים בחצרות קדשינו וחוסים תחת האי צילא דמהימנותא כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, אשר מטעים לחוסים בצלו,

את אור ונועם קדושת השבת, וזיוום הזך והמאיר של ימי המועדים, עד אשר יחושו כולם במוחש את הרגשת כל זמן וזמן כפי ערכו ומעלתו, וגם בכל שבת ומועד גופא לפי זמניו ומדרגותיו המחולקים בו.

מעלה מיוחדת יש לדברי תורה הנדפסים בכאן, שנכתבו כפי הסדר שנאמרו, ובהדגשה אם זה ליל שבת בשולה"ט או רעוא דרעוין וכן על זה הדרך, כדי שבאופן זה יהיה אפשר לעורר זכרונות נעלמים ורגשות חבויים בלב אלו ששמעו והשתתפו בפועל בכל אלו המעמדים הנעלים, בבחינת 'הא רואה כאילו בעל השמועה עומד לפניו' (ירושלמי שבת ו, ב), ואנו בטוחים שבלימוד אלו הדא"ח ירגישו במוחש את אותם רגעי התעלות והתעוררות שחשו השומעים בשעת אמירתם, כאילו הם נמצאים שוב באותו מקום ובאותו זמן, וימצאו נוחם לנפשם.

ואכן היה ראוי לבאר על קצה המזלג סידורו של שבת בחצר קדשינו, ומהלך סדר הדא"ח הנאמרים מידי שבת בשבתו במקהלות אנ"ש ותלמידים מקשיבים. ראשיתם בדברי תורה הנאמרים בסעודת ליל שבת אשר בדרך כלל סעודות השבת נערכים במנין עשרה לכל הפחות, ובו נשמעים דברי חידודים הערות והארות בפרשת השבוע אם על דרך הדרוש או על דרך המוסר והעבודה.

אחריו יבואו הדברי תורה הנאמרים בשולחן הטהור, במקהלות עם, ויתפרדו לשני ראשים, הדא"ח הראשון נוקב בשם תורה ד"כל מקדש", התופסת מקום נרחב ומכובד ביותר במהלך הדברי תורה הנאמרים בשולחן הטהור, ועניניה לארוג בחדא מחתא ענין השבת ופרשת השבוע, ומאורע הזמן, וכמאמרו של כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'אמונת אברהם' זצוק"ל שיש לקדש כל שבת כראו"י ל"ו באותו שבת דייקא, שהרי כפי הידוע הקריאה מעוררת את הזמן.

בתורה זו זוכים אנו לשמוע רעיונות עמוקים המשוזרים עם דרוש וחיידוש, לבאר ברוחב ובעומק ענינים שונים ברום ערכת השבת, קדושתה ומעלתה, ובמה שהיא מסוגלת לגאולה ולתשובה, ולא בכדי ההרגשה היא בחצר קדשינו שכל שבת היא השבת הגבוהה ביותר מכל יתר שבתות השנה, מפני שזו היא ההרגשה הנשזרת בין השיטין באמירת תורה זו ד"כל מקדש" בשעה שמתבארת מעלתה ובחינתה של השבת, שכל שבת כפי בחינתה ומעלתה היא יחידה ומיוחדת משאר שבתות השנה, ובבחינה דיליה עולה על כולנה, שהרי את בחינתה אי אפשר להשיג בשאר השבתות.

וכמו שפירש כ"ק מרן אד"ש (פתג"א תשס"ג עמוד פ"ה) בדרך רמז, הפסוק אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, על פי מה דאיתא בזוה"ק (תקו"ז נ"ד, ב) דנ"ח רומז לשבת קדש, שכך צריכה להיות ההתנהגות בכל שבת ושבת, כמו שזוהי השבת הגבוהה והנעלה ביותר בכל השנה שנה, ומתוך כך שפיר יקיימנה כראוי בהתעלות יתירה דהלוא שבת זו היא הגבוהה והחשובה ביותר מכל השנה.

וזה הרמז, אלה תולדות נ"ח, אם אנו רוצים שאכן תהיה לנו תועלת מהשבת (נ"ח היינו שבת וכנ"ל), באופן שיעשה בקרבנו תולדות, אזי, נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, שיחשוב בלבו בכל שבת ששבת זו היא חשובה ונעלית ביותר, בחינת צדי"ק תמי"ם, מיתר השבתות שבכל הדורות.

אחרי תורה ד'כל מקדש' יבוא המאמר השני בשולה"ט, בדרך הדרוש והפילפול במתיקותה המיוחדת של חדוותא דשמעתתא. גם אחרי עריכת השולחן אינם נמוגים אותם רגעי הדבקות וההתעלות אשר היו מנת חלקינו, וכמו שהיה מורגל בפומיה דכ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל כשהיה שב מבית הכנסת אחר תפילת ליל שבת קדש, "בואו ונשמר את יקוד האש של התפילה עד שובנו הביתה, לבל תדעך חלילה", ועבור כן היתה דרך הליכתו מתוך זמרה וניגוני געגועין עד בואו לביתו. כן זוכים התלמידים בדרך הליכה אחרי עריכת השולחן להיות שרויים ברגעי דבקות של ניגון, ולשמוע דברי תורה מוסר והדרכה, ולפעמים דברי התורה יסובבון על סיפורי צדיקים אשר חל יומא דהילולא דיליהו בשבוע זו.

גם בצפרא דשבתא בעת עריכת ה"מיטאג טיש", אחר עבודת השחרית, אשר גם במרחקים כבר יצא שם ה'שחרית דשבת קדש' דחצרותינו לשם ולתהילה, אשר בו גודל ההתלהבות וההתרגשות מחד וגודל המתיקות והעריבות מאידך, נשמעים הני אמירתא שפירתא המשולבים בדברי מוסר והדרכה, הנאמרים בתוכחת מגולה ואהבה מוסתרת.

עבודה מיוחדת נסללה בחצרותינו בעידן "רעוא דרעוין", וניכרת היטב מתוך סדר הדא"ח הנחרזים במחרוזות בנין על גבי בנין באריכות נפלאה בדרך הדרוש והמוסר גם יחדיו, אשר בכוחו לעורר בלב השומעים הרגשים עזים של תשובה לצאת ממאסרי הנפש ולהשאיר תמיד באלו ההרגשות של דבקות בהשי"ת, כאשר יעידו כל שומעם, שבעת ההיא כל חפצם ורצונם להשליך מעליהם אדרת הבלי העולם הזה ולהדבק בבוראם בקשר בל ינתק בתורה ועבודה ובקדושה וכו', ומשולב בתוכם גם הרבה דברי חיזוק ועידוד ברום קדושת נשמת ישראל,

מלבד דיבורים חוצבים כלהבות אש לגדור כל פירצה שלא תפרוץ בכרם בית ישראל, כפי אשר עיניכם תחזינה מישרים.

קשה מאוד לתאר במילים, וגם העט לא יוכל להביע אפילו זעיר שבזעיר מגודל ההתרגשות וההתעוררות והתרוממות הנפש שזוכים לחוש אלו המסתופפים בצילא דמהמנותא בחצר קדשינו בימי המועדים, כל חג ומועד בטעם המיוחד שלו, אשר כולם כאחד יעידון יגידון הרגשת ה'ואני קירבת אלקים לי טוב' הנרגש בזמנים אלו, וכמהת הנפש להמשיך ולקחת את זו הדבקות הנרגשת במוחש באותם הזמנים לכל ימי השנה.

אך פטור בלא כלום אי אפשר, ועל קצה המזלג ממש נזכיר כמשל ודוגמא את ימי הרחמים והרצון העוברים עלינו ברוב גילה וחדוה בשילוב חיל ורעדה, החל מ"שבת סליחות", ומעלין בקודש עד אחרי "שמחת תורה" בהקפות השניות עד אור הבקר. ובינותם, הדרשה הנפלאה "דרשת ההתעוררות קודם הסליחות" אשר נאמר ברוב פחד והכנעה מאימת יום הדין, משולב במליצות ישרות על השנה הבאה עלינו לטובה, ואחריו עבודת ימי "ראש השנה" בתפילות הערבות והמעוררות הממיסים לב כל שומעיהם, עריכת השולחנות, ומעמד אמירת הדרשות קודם התקיעות, העבודה הנפלאה בשעת פתיחת הארון באמירת מזמור "לדוד ה' אורי וישעי" ו"שלוש עשרה מידות", אשר החוט השני שבהם היא התביעה לתשובה שלימה ואמיתית בלי שום פשרות מחד, וגודל השמחה והבטחון מאידך, ובתווך מליצות שונות והיפוך בזכותם של כלל ישראל שיזכו לצאת זכאים בדינם ושיושפעו עליהם כל הברכות והישועות.

וכמעשהו בראש השנה, כך מעשהו ב"יום הכיפורים" בכפל כפליים, דרשת ההתעוררות קודם "כל נדרי", תפילות היום אשר הם כמקשה אחת וברציפות החל מאמירת "אדון עולם" במתיקות נפלאה, דרך, תפילת המוספים, ועבודת היום, וכלה, ברגעים הנעלים ביותר בתפילת הנעילה שנאמרת בהתרגשות ובהתעוררות גדולה ובאיחור רב, ועם כל זאת נראים העם כמי שאינם מעונים כלל מחמת ההתעלות הגדולה באותם רגעים נעלים. סיומא דיומא נחוג ברוב דיצה וחדוה בשולחן הטהור ד"מוצאי יום הכיפורים".

מתוך ימי התעלות אלו, באים הימים הנשגבים של חג הסוכות ימי תשובה מאהבה, כמה נהדרים הם אלו הימים מלאים טעם ואצילות, בהיותנו מסתופפים רובא דיומא בצילא דמהימנותא תרתי משמע בצוותא חדא עם כ"ק

מִרְן רַבִּינוּ שְׁלִיט"א, החל מתפילת שחרית, עובר לעבודת ההלל והנענועים ואמירת ההושענות, כמה נהדר מראה כהן בעבודת נפלאות אלו, ואחריו המיטאג טיש, וכלה בשולחן הטהור דשמחת בית השואבה בלילות המועד אשר נשזרים בהם דא"ח השייך להאושפיזין קדישין, וחוזר חלילה.

עֵד בא ליל הנורא והנשגב "ליל הושענא רבה", מה נורא מעמד השולחן הטהור בליל זה, בשונה מכל שאר לילות החג, הרי שבשולחן טהור זה ניכר ונרגש חרדת יום הדין בגמר החותם לטובה, חלק נכבד מעריכת שולחן טהור זה הוא מעמד ברכת הלחיים המשולב בדברי תורה ומליצות ישרות לזכות את ישראל בשנה טובה ומבורכת, ואחריו עוברים כל הקהל כל אחד באופן פרטי לקבל ברכת הקודש לחיים טובים וכו' ושאר ברכות המצטרפים לו בכלליות ובפרטיות.

גֹּלֶת הכותרת ביום זה הוא "תפילת ההושענות" הנאמרים בהשתפכות הנפש בבכיות ובהתרגשות גדולה, כהקדמה לתפילת ההושענות נאמרים דברי מוסר והתעוררות, ואחריהם שאר ההושענות פיסקא בפיסקא, ובחלק גדול מהם נשזרים פירושים וכוונות הנאמרים לפי צורך השעה אם בתפילות עבור ישועת כלל ישראל ואם במליצות ישרות, כאשר תחזנה עיניכם מישרים.

כְּמִשַׁל ודוגמא נציג אחד מהם המובא בכרך זה, הושע נא למען **צְדַקְתָּךְ**, רבש"ע הרי הנך מקיים את התורה (ירושלמי ר"ה ז, ב), וכתבת בתורתך שיש ליתן מעשר, תן לנו **צְדָקָה** ומעשר כביכול ממך גופא שהוא אין סוף ב"ה, שאין לו שיעור וערך למעלה מהשגתינו, ואז ממילא תתרבה אצלנו החלק הרוחני עד מאוד, ע"כ.

כְּמַעֵט ולא תם עבודת היום הקדוש הזה, וכבר אנו מצויים בפתחו של היום הנשגב "שמיני עצרת", אשר החוט השני העובר בין כל בתרי היום, הוא תחושת ההכרה הברורה ש"ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו", והשמחה העצומה עם השהייה בקירבת יחודא דמלכא ככל היותר עד כמה שאפשר, בד בבד עם ההבטחה הנפלאה ד"כל מה דבעי ושאל יהיב ליה", אשר לא בכדי היום הנשגב הזה מסוגל לנחלים ונהרות של השפעה ברוחניות ובגשמיות לכל השנה כולה, וכבר אמר הרה"ק ר' ארון ליב מפרישמלאן זיעוכי"א ש"כל העולם כולו עומד על שלושה ימים אלו דהושענא רבה שמיני עצרת ושמחת תורה".

וְאִכָּן זוכים אנו תלמידי רבינו שליט"א ואנ"ש המסתופפים בחצר הקודש ביום הנשגב הזה, לשהות בצוותא חדא בצל הקודש, מהחל היום עד כלותו ועד

ועד בכלל, כל הזמן ללא הרף אנו שרויים בבית המדרש, מבוקרו של יום ועד בוקרו של יום המחרת, ברוב עינוגי קדושה מכל עבודות היום, בהקפות הלילה ולמחרתו בהקפות ביום, עבודת השחרית וההלל, קריאת התורה, מוסף ותפילת גשם וכו', עד מעמד "נעילת החג" בשולחן הטהור, אשר במרכזו עומד "שיחת חיזוק השנה" אשר נמשך כשלוש שעות רצופות, ובה נאמרים דברי חיזוק ומוסר והדרכה בתיקון ובקבלה על העתיד, וזה מלבד גוף הדא"ח הנאמרים קודם לאלו דברי המוסר, ואכן בספר זה אנו מביאים דברי התורה במלואם כדרכנו תמיד, אך דברי המוסר נכתבו באופן של תמצית נקודות החיזוק למעשה, והרבה יותר ממה שנכתב כאן נאמר בפועל.

לעולם לא ישכח מזכרוננו ומחקיקת ליבנו, אותם רגעים נעלים אשר כ"ק אדמו"ר שליט"א נפרד מספרי התורה, בשעת הכנסתם לארון אחרי ההקפות השניות אשר נמשכים בדרך כלל עד אור הבוקר, בבחינת קשה עלי פרידתכם, ונרגש במוחש שכעת ננעלים כל השערים אשר פתחו לנו מן השמים להריק עלינו שפע וברכה רבה ברוחניות ובגשמיות החל מראשיתם של הימים הנוראים, מתוך בקשה עמוקה יהי ה' אלקינו עימנו אל יעזבנו ואל יטשנו גם כאשר אנו פונים לימי החורף ימי החול.

יבוא הפרט הזה אשר פירטנו במקצת שבמקצת סדר הימים הנוראים, וילמד על הכלל כולו באיזו התעלות עוברים עלינו כל ימי חג ומועד, אם זה במעמדי הדלקת המנורה שבכל יום מימי החנוכה, ובתווך "שבת חנוכה", אשר רק מתוך לימוד הדא"ח הנאמרים בכל יום אפשר קצת להשיג את הערבות הנפלאה המורגש כאן בימים האלו. וכן הוא ב"פורים", וב"יום טוב פסח", בפרט ב"שביעי של פסח", מה נהדר הוא יומא ד"קבלת התורה", אשר היה מן הראוי ליחד לה יריעה בפני עצמה, ועוד חזון למועד. אך הצד השווה שבהם הוא שכ"ק אדמו"ר שליט"א הוא רועה משכיל בהחדרת ההרגשיים הרוחניים בלבבות עם קדש שיחושו היטב המשמעות הפנימית שבכל זמן וזמן מהימים הנשגבים, ולהבעיר בלבבת אש קדש נשמות ישראל להביא בהם מתיקות ותשוקה עזה להדבק בחי העולמים, אשרי עין ראתה כל אלו.

והאמת היא שאך למותר שפתיים והכברת מילים תיחשב לנו אם נחפוץ לבאר חשיבותם של הבאת דברי תורה אלו למכבש הדפוס, ודי לנו אם נתבונן בדברי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בנעילת החג דשמחת תורה שנת תשס"ז, במעלת הדפסת דברי תורה אלו ושינונם, שעל ידם יוכלו להתקשר היטב לימים

הקדושים ולהמשיכם לכל ימות השנה, ויהיה זה לעזר וסיוע ליראת שמים ולהמנע מן החטא. ואכן נציג את הדברים במלואם:

ואני ברור אצלי שבחור או אברך שיתקשר לימים הקדושים וימשיכם לכל ימות השנה, יראה בחוש שיהיה לו לעזר להיות ירא שמים, ויוכל להמנע מן החטא, וללכת ברחוב כמו שיהודי צריך ללכת ברחוב, רק שיתפס בזה הזמן, ויהיה מקושר לה היטב שלא לעזוב את הימים הקדושים.

ומהדרכים להתקשר לימים טובים, הוא על ידי שידפסו את השמוסעין שנאמרו במשך הימים טובים, וילמדו בהם ויחזרו אותם, ובפרט דברים אלו שנאמרו עתה בנעילת החג, ובוודאי מצוה גדולה לחזור על אלו הדברים, הן משנה זו והן משנים שעברו, ומי שייעין בהם יראה שיש בהם סיעתא דשמיא שמביאים דברי חיזוק ועידוד.

ועל ידי שישננו היטב הדא"ח שנאמרו בימים הקדושים שוב ושוב, ולדבר עליהם וללמדם עם חברים, יראו בחוש שבדבר הזה יתחזקו וכו' כל השנה, ויהו הבתים מתברכים בפרנסה ובבני חיי ומזוני רויחי וסיעתא דשמיא בלי סוף וגבול, ע"כ.

וכאן המקום להודות לכל המסייעים במלאכה ברוחניות ובגשמיות כדי שיצא דבר נאה ומתקן, בראשונה, לאלו העומדים על המשמר במסירות לשמר כל הני דיבוריא קדישתא ולקבצם בפונדק אחד לבל ישכחו, ובכללם, הני בני חבורתא האברכים והבחורים יקרי הערך, המתאספים בחבורה אחרי עריכת השולחנות ובפרט בליל שבת לחזור ולשנן את דברי תורת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א סמוך ונראה לאמירתם, ולהעלותם על הכתב אחר בירור וליבון, כל אחד בשמו הטוב יבורך.

ובראשם לארי שבחבורה הגאון המפוי' לשו"ת מורה ודאין רבי אליהו **טורעבר** שליט"א דומ"ץ דקהילתינו הק', ואתו חברי המכון העומדים לימינו לנצח על מלאכת הקודש בכל עת, וגם לרבות אלו אשר היו עושים במלאכה בשנת תשס"ה, ה"ה, האברך היקר **"החבר"** יעקב **ברסלואר** הי"ו, והבה"ח **"צורבא מרבנן"** אביגדור וויס הי"ו, האברך היקר והחשוב הרה"ח **"אברהם משה שווארץ"** הי"ו, והאברך היקר **"השנון"** בן ציון בנימין מילר הי"ו.

באופן מיוחד יש להודות להאברך היקר **"החבר"** קלמן קלונימוס ווייס שיחי', אשר טרח ועמל והשקיע שעות רבות ויקרות על עריכת וסידור מפתח הענינים

אשר למותר להכביר בחשיבותו ובתועלתו לכל דורש ומבקש דבר ה' שימצא במהירות חפצו ורצונו, וחזקה על "חבר" שהוציא דבר מתוקן תחת ידו, תשואות חן חן לו.

כמו כן יש להודות לידידנו היקר ידיד נאמן לחצר הקודש המסור בלב ונפש לכל קדשי בית פיטסבורג העושה מלאכתו במסירות נפלאה זה ט"ו שנים משב"ק משה יהודה וויס שיחי', אשר נטל על שכמו עול הדפסת הספר, וכן מסייע לנו כל השנה בכל עניני המכון במאור פנים בלב ונפש חפצה.

ואחרונים חביבים בני כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, כבוד הרה"צ כש"ת רבי משולם אליעזר זאב שליט"א, אשר היה לנו לאחיעזר ולאחיסמך בכל עניני המכון, והוא לנו לעינים בבקיאותו הנפלאה בספה"ק אשר היה לנו לעזר בחיפוש מראי מקום, וכבוד הרה"צ כש"ת רבי יעקב שליט"א ואיתו עמו אחיו חתן דנן "השנון" הרב יוסף שליט"א, אשר נטלו על שכמם זכירת הדברי תורה הנאמרים בסעודות ליל שבת ומיטאג טיש, השי"ת ימלא כל משאלותיהם לטובה. ונזכה כולנו יחדיו להמשיך לשתות ממי המעין אשר לא יכזבו מימיו, ולהתחמם לאורו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א עד ביאת גואל צדק במהרה בימנו אמן ואמן.

הנהלת המכון

לזכרון עולם

הננו בזאת להציב נר זכרון לידידינו היקר הבלתי נשכח, המיוחד שבבני החבורה הבה"ח 'אלוף התורה' יעקב ב"ד משה ז"ל פרלמוטר, מפאר גידולי ישיבתינו הק' "צדקת יוסף", שנגדע באיבו בשיא פריחתו, ועלתה נשמתו הטהורה בפניא דמעלי שבתא פר' לך תשס"ט, למגינת לב כל יודעיו ומכיריו, לאחר שנודכך ביסודים קשים שקיבלם באהבה ובגבורה עילאית מעוררת השתאות. זכה יעקב ז"ל ולו חלק נכבד בהוצאת ספרי "פתגמי אורייתא", הן בהשתתפותו הקבועה בחבורה בעת החזרה על הדא"ח בסמוך לאמירתם, והן בנשאו יחד בעול הכנת הספרים לדפוס, בהתמסרותו הרבה בשימחה ובלונ"ה, בגוף ובמזון, למען צאת הדא"ח לאור עולם כלולים בהדרם ויפיים, כאוות נפשו הטהורה. זכות הוצאת ספרא קדישא הדין תעמוד לזכותו במדומים, לעילוי וטובת נשמתו, יהי זכרו ברוך.

ת. נ. צ. ב. ה.

בעזהשׁי"ת

קובץ

פתגמי אורייתא

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שבת סליחות
דרשה קודם הסליחות
ערב ר"ה תשס"ה

י"ל ע"י

מכון להוצאת ספרי רבוה"ק
קרית פיטסבורג אשדוד

✧ שבת סליחות ✧

פרשת נצבים וילך

✧ ליל שבת בסעודה ✧

על ידי ההבטחה במי שגדול ממנו במעלה רוחנית
להיות כמוהו יוכל לעמוד בראש השנה כדבעי

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם
ראשיכם שבטיכם וקניכם ושוטריכם
כל איש ישראל' (כ"ט, ט).

אפשר לומר בדרך רמז על פי מה שידוע
מצדיקים שפירשו 'בשמים ממעל
ועל הארץ מתחת' (דברים ה, ל"ט), בשמ"ם
היינו בעיני רוחניות, ממע"ל, יש להביט
תמיד על מי שגדול ממנו בחכמה ובמעלה
להיות כמותו, וכמו שאמרו (ז"צ כ"א, ב) קנאת
סופרים תרבה חכמה, אמנם ועל הארץ
היינו בעיני גשמיות, מתחת, יביט על מי
שיש לו פחות ממנו, וממילא יסתפק במה
שיש לו, עכ"ד.

והנה ידוע מספ"ק (מאור ושמש, ועוד ספ"ק
כ"ג נצבים) דהפסוק 'אתם נצבים היום',
קאי על ראש השנה והוא על פי דברי
הזוה"ק (ב"ב ז"ג, ב) דכל היכא דכתיבא היום
הכוונה לראש השנה.

ובזה יש לומר דמנאן הכתוב לפי דרגותיהם
ומעלותיהם, ראשיכם שבטיכם וקניכם
ושוטריכם כל איש ישראל, לומר לך שאם
אכן יביטו כל אחד בשמ"ם ממע"ל, לראות
שישנה דרגה ומעלה גדולה משלו, וממילא
יהיה להם שאיפות להיות כמוהו, אזי באופן
זה שפיר את"ם נצבים היום בראש השנה
כדבעי, שיוכלו לעמוד בדיון.

יש לירא מעבירות הנסתרות כשם שיראים
בעבירות הנגלים לבני אדם

הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו
עד עולם לעשות את כל דברי
התורה הזאת' (כ"ט, כ"ט). אפשר לומר על
פי מה דאיתא בחז"ל (נדרים כ"ט, ב) 'כשחלה
רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו
וכו', אמרו לו רבנו ברכנו אמר להם יהי
רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר
ודם, אמרו לו תלמידיו עד כאן אמר להם

ולואי, תדעו, כשאדם עובר עבירה אומר
שלא יראני אדם, ע"כ.

חזינן מהכא שמבע בני האדם לפחד יותר
מעבירות הנגלים לבני אדם, מאשר
מעבירות הנסתרות.

והנה פסוקים אלו איירי מהסרים מדרכי
השי"ת וכדאמר קרא 'על אשר עזבו

את ברית ה' אלקי אבותם' וגו', ומעתה על דרך זה יש לומר נמי כוונת ההמשך בפסוק 'הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת'.

את ברית ה' אלקי אבותם' וגו', ומעתה על דרך זה יש לומר נמי כוונת ההמשך בפסוק 'הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת'.

דהנה יש לומר ד'הנסתרות לה' אלקינו, רומזו לאלו העבירות הנסתרות מבני אדם וגלויים רק לפני ה' אלקינו, 'זהנגלות

לנו ולבנינו, רומזו לאלו העבירות אשר הם גלויים ונראים לבני אדם.

וקאמר קרא שילמדו לפחד מהעבירות הנסתרות, כשם שיראים ובושים בשעת עשיית העבירות הנגלות, וכדאמר להם רבי יוחנן בן זכאי, ויהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם, ובאופן זה אכן יבואו לידי 'לעשות את כל דברי התורה הזאת'.

✽ ליל שבת בשולה"ט ✽

מהשבת יתכן ללמוד ששורש כלל ישראל הוא כולו טוב

בל מקדש שביעי כראוי לו, הנה כ"ק אאו"ל היה נוהג לכאר ענין במהותה של שבת קדש הנלמד מפרשת השבוע, ואפשר לומר על פי מה שביאר בשפת אמת (פ' נצטס מל"ב) הפסוק (ג' י"ט) העדותי בכס היום את השמים ואת הארץ וגו', ופירש רש"י 'הסתכלו בשמים שבראתי לשמש אתכם שמא שינו את מידתם שמא לא עלה גלגל חמה מן המזרח והאיר לכל העולם, הסתכלו בארץ שבראתי לשמש אתכם שמא שינתה מידתה שמא זרעתם אותה ולא צמחה או שמא זרעתם חטים והעלתה שעורים' ע"כ.

לא יגבור הרע על הטוב ממילא מצד עצמו ימשך אחר הטוב ככל הנבואים.

וזוה התירוץ האמיתי על קושית הרמב"ם איך שייך מצות עשה ואהבת וכדומה דברים התלוין בלב, אך כי נטבע האהבה להש"ת בלב כל איש ישראל, אך ורק צריך האדם שלא להתדבק בתאוות למשוך אהבה לרע שעל ידי זה יהיה נסתר נקודה האמיתית, ובשמרו את עצמו יתמשך ממילא אחר הש"ת בכל לבו ונפשו כנ"ל, עכ"ל.

ובהקדמה זו יש לכאר ענין חידוש הבריאה בשבת, דהנה ידועים דברי האור החיים הק' (נלש"ט ג, א) שביאר הפסוק (שמות כ, ה) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, דלכאורה היה צריך להיות כתוב כי בשש"ת ימים, ומדוע אמר כי שש"ת ימים, אלא דהעולם נברא באופן שלא יהיה לו קיום רק לששה ימים בלבד, ובכל פעם

והקשה דלכאורה מאי ראייה מהשמים והארץ שאינם משנים מידתם הרי אין להם בחירה, מה שאין כן לכלל ישראל יש בחירה. ותירץ שם וז"ל: אך על כל פנים מובן כי מדרך הטבע להיות נמשך כל דבר אחר הש"ת וציוויו, אם כן בוודאי לא נגרע האדם מזה, רק שניתן לו בחירה יצר טוב ויצר הרע, ואם

השבת משפיעה עליו חיות להתקיים עוד ששה ימים, עכ"ד. והנה מדבריו הק' למדנו שהשבת היא שורש הבריאה שהרי היא נותנת לה הכח והחיות להתקיים.

והנה איתא בחז"ל (בר"ר י"ב, ט) שכנסת ישראל הוּו בן זוגו של השבת. ומעתה יש לומר דעל כן זיווגם השי"ת לכלל ישראל דוקא ליום השבת שהיא שורש הבריאה, כדי שילמדו הימנה כדרך בני זוג שמשלימים זה את זה.

דבשם שהבריאה ביסודה היא כולו טוב קדושה על גבי קדושה, שהרי מלבד מה שנבראה בעשרה מאמרות דקוב"ה (פסוק ב, ט), הנחיל לנו את השבת שהיא בלי

צמצום וסוף (ולע קדש לראש השנה ועוד ספיק ועי' נתיבות שלום במאמרי השבת) וממנה נברא העולם תמיד מחדש, כך גם יביטו על שרשם שהוא נמי כולו טוב, וכדברי בעל השפת אמת זיע"א שבטבע היהודי הוא כולו טוב, ואהב את השי"ת אהבה גמורה, רק הוא מצווה שלא יעשה הלילה דברים שליליים אשר ירחיקוהו מזה הטוב ומאהבת השי"ת.

וזה אפשר לומר הכוונה 'כל מקדש שביעי כראוי לו, היינו שמתבונן בבחינה זו של השבת שהוא שורש הבריאה והוא כולו טוב, ממילא 'שכרו הרבה מאוד' שיבוא לידי 'איש על מחנהו ואיש על דגלו', שעל ידי השבת יבוא נמי להתקשר למחנהו ודגלו דהיינו לשרשו שהוא גם כן כולו טוב.

השופר גורם שלא יטוש השי"ת את עמו אף על עוון עבודה זרה ח"ו

בפסוק (כ"ט, י"ז) 'פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פונה היום מעם ה' אלקינו ללכת לעבוד את אלהי הגוים ההם, פן יש בכם שורש פרה ראש ולענה', ובאור החיים הק' דייק סדר כתיבת המקרא, מה שכפל לכתוב תיבות 'פן יש בכם' אצל 'שורש פורה ראש ולענה', דלכאורה הוה ליה לומר, פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט שורש פורה ראש ולענה, אשר לבבו פנה היום מעם ה' אלקינו ללכת לעבוד את אלהי הגוים ההם, עיי"ש.

על מה שנקרא רבינו גרשום בתואר מאו"ד הגול"ה, כי ידוע שרבינו גרשום גזר שלא ישא איש אחד שתי נשים, גם תיקן שלא לגרש אשה בעל כרחו, והנה הקב"ה קידש את עמו ישראל בחופה וקידושין כדת משה וישראל, ככתוב (וישע ג, כ"ב) וארשתוך לי לעולם, אמנם במשך הדורות חטאו ישראל ובגדו בה' אלקיהם, והיה מקום לחשוש שיגרש הקב"ה את ישראל ויחליפם באומה אחרת, להיות לו לעם סגולה.

אך מכיון שרבינו גרשום תיקן שתי תקנות אלו והקב"ה שומר משמרתה של תורה (וישעמי כ"ג ז, ט), מעתה אי אפשר לו לגרש את ישראל בעל כרחם, וכן אי אפשר לו

ובביאור הכתוב יש לומר בהקדם מה שידוע מקדמונים טעם לשבח

לקחת עוד אומה אחרת דאסור לישא שתי נשים, ולכן נקרא רבינו גרשום מאור הגולה, כי בתקנות אלו האיר עיניהם של ישראל וחיזק את לבכם באורך גלותם כי לא ימוש ה' את עמו וקרובה ישועתם לבוא, עכ"ד.

והנה יש לומר דהנהו תרי חששות מתחלקין לפי חומר העבירות רח"ל, דכשישראל חומאים בעבירות החמורות כגון בעבודה זרה וכדומה, אז איכא חשש שאכן העונש יהיה גירושין, דהיינו שהקב"ה ירצה ח"ו להחליף לגמרי אומתו באחרת, מה שאין כן בעבירות שאינן מהחמורות, אז בוודאי דליכא למיחש לעונש חמור כל כך של גירושין, אבל אכתי חיישינן לעונש שהקב"ה יקח לו עוד אומה אחרת עלינו.

והנה בענין השופר כתב הרמב"ם (הל' משונה ג' ד' וז"ל: אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, עכ"ל. הנה נתבאר מדברי הרמב"ם, שהשופר מלבד מה שהוא גזירת הכתוב, יש בו גם מעם ניגלה שבסגולתו לעורר את בני האדם להביאם לידי תשובה.

ויש לומר דהדברים מחולקין, דאין הכי נמי הצדיקים שבכלל ישראל אשר אין עבירות בידם, וגם המעט שבמעט מאותם

אשר אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלג' ג, ט), כבר בוודאי שבו עליהם בימי אלול ואינם ממתינים לשמיעת קול השופר שיעוררם לשוב בתשובה, אצלם בוודאי השופר הוא גזירת הכתוב שכביכול אינם מבינים טעמו. מה שאין כן פשוטי העם בוודאי מבינים מעם השופר שהרי הם נוקקים לשופר בראש השנה שיעוררם לתשובה ועל ידו דייקא הם עוזבים כל אחד דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה.

ובזה יש לבאר כוונת הכתוב (תהלים פ"א, ד-ה) 'תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב', וכבר דייקו המפרשים מה שמתחילה נקט הכתוב לשון ח"ק וסיים בלשון משפ"ט, אמנם לדברינו יתבאר היטב, דאמנם השופר ח"ק הוא לישראל, היינו לאלו שהם במדרגה נעלית בחינת ישראל, אצלם השופר הוא בגדר גזירת הכתוב וכנ"ל, מה שאין כן משפ"ט לאלקי יעקב, היינו לפשוטי העם שהם במדרגת יעקב, אצלם השופר הוא בגדר משפ"ט שמעמה מובן כדי לעורר בתשובה.

והנה מובא בספח"ק (קול מצטרף פ' נצנים נשס הסיודי סק' מפשיסחא) דשורש פורה ראש ולענה, הוו ראשי תיבות שופ"ר. ובוה יש לבאר כוונת מקרא קדש הנצב בראש דברינו, 'פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פונה היום מעם ה' אלקיננו, והכוונה שלבכם רק פונה ללכת מעם ה', אבל עדיין אינו עוסק בעבירות החמורות, אשר עבור זה היה לכאורה די בעונש הקל שהקב"ה ישא אשה על אשתו ח"ו, ושוב ממשיך הכתוב ואומר, 'ללכת לעבוד את

פתגמי

שבת סליחות - אחרי המיש

אורייתא

ה

אלהי הגוים ההם, שזוהי כבר עליה בחומרת העבירה שעוסקים בעוון עבודה זרה החמור, שעבור זה גם העונש צריך להיות רח"ל חמור כדוגמת הגירושין.

התשובה רוחה לא תעשה זה, ושפיר ישוב הקב"ה לקחתנו אליו שוב, ולא ימוש ה' את עמו בכל האופנים הנזכרים לעיל.

אמנם עם כל זה מסיים הכתוב בתיקון התשובה ואומר, 'פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה, היינו אפילו אם יהיה בכם רק ענין התקיעת שופר, כבר יתוקן הכל הן העבירות הקלות והן העבירות החמורות, מאחר שהשופר יעורר אתכם לתשובה שלימה וכנזכר לעיל דברי הרמב"ם, דהרי התשובה כוחה אלימא מאוד, ובוודאי שתוכל למנוע שלא ימוש ח"ו השי"ת את עמו.

ומעתה נתיישב שפיר מה שדייק באור החיים הק' כפילות הלשון פ"ן י"ש בכ"ם שורש פורה ראש ולענה, אחרי שכבר אמר הכתוב פ"ן י"ש בכ"ם וגו' אשר לבבו פונה מעם ה'. דיש לומר דראש הפסוק וסופו לא איירו מענינא חדא, אלא ריש הפסוק מבאר חלק השלילי של העבירות וכדקאמר 'פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פונה היום מעם ה' אלקיננו ללכת לעבוד את אלהי הגוים ההם.

וכדמצינו שבהאי ענינא גופא דרשו חז"ל (יומא פ"ו, ג) גדולה תשובה שדוחה את לא תעשה שבתורה, וכמבואר שם בנמרא דאף שכלל ישראל עזבו כביכול את הקב"ה והלכו לאיש אחר, אשר על פי דין התורה, לא יוכל בעלה הראשון לשוב ולקחתה (דברים כ"ד, ד), ואם כן היה צריך הקב"ה לקיים הגירושין ח"ו, אף על פי כן

אמנם אחר כך סיום הפסוק איירי מחלק התשובה כיצד לתקן ולשוב על אותם העבירות והוא על ידי השופר, ולכן כפל שוב הכתוב ואמר 'פ"ן י"ש בכ"ם שורש פורה ראש ולענה' ראשי תיבות שופ"ר, לרמז דאם רק יהיה בכם ענין השופר כבר תזכו לאתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, שיוכלו לעמוד לפניו כראוי בדין ביום ראש השנה.

❦ בדרך הליכה אחרי המיש ❦

כשאדם מעיד בפיו שרוצה לקיים את התורה שפיר יש לומר שגם בלבבו סובר כן

בפסוק (ג, י"ד) 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפ"ך ובלבבך לעשותו, ידוע הדיוק דלכאורה הוה ליה להקדים בלבבך קודם בפ"ך, שהרי כך הוא הסדר הלב חומר, ורק אחר כך, כלי מעשה גומרים (סוגא דכ"ט נמדד)

ט"ו, ל"ט וע"י עוק לז"ם סי' 6), ואם כן היה ראוי להקדים קודם בלבבך שהוא המוקדם בסדר. **והנה** גיסי היקר כ"ק האדמו"ר מאוסטרבה שליט"א תירץ קושיא זו על פי מה